

แนวปฏิบัติที่ดี : แนวทางในการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

บทสรุป

การดำเนินโครงการบริการวิชาการด้วยองค์ความรู้โครงการชุมชนดิจิทัล (Digital Community) เพื่อรองรับสังคมศตวรรษที่ 21 ในการนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และทักษะการใช้ดิจิทัลที่คาดหวังให้เกิดกับชุมชน ที่มีโอกาสได้ลงพื้นที่จริงเพื่อสำรวจความต้องการในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมหรือแก้ปัญหาให้แก่ชุมชน พบว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาบริบทของชุมชนในขอบเขตของพื้นที่เพื่อการดำเนินงานชุมชนดิจิทัล ทำให้ได้ทราบความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชนตามลำดับ และคณะกรรมการดำเนินงานทุกท่านสามารถนำกลับมากำหนดประเด็นเพื่อวางแผนการดำเนินงานได้อย่างครอบคลุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวส่งผลให้กิจกรรมที่สำคัญวิทยบริการฯ และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศได้นำไปจัดในรูปแบบของการบริการวิชาการอันเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการของชุมชนในขณะนั้น ทำให้คนในชุมชนที่ร่วมกิจกรรมเล็งเห็นขีดความสามารถของบุคลากรในสำนักวิทยบริการฯ และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะช่วยส่งเสริมและยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนในชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้นได้ จึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอยู่เสมอ ซึ่งนับว่าแนวปฏิบัติที่ดีในการบริการวิชาการด้วยองค์ความรู้ประสบผลสำเร็จในระดับมาก

คำสำคัญ : บริการวิชาการ, สังคมและชุมชน

บทนำ

การบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนถือเป็นพันธกิจหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อการพัฒนาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น ด้วยการส่งเสริมทางวิชาการและวิชาชีพ ให้มีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพของพื้นที่ โดยสำนักวิทยบริการฯ ได้นำยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมาจัดดำเนินงานอยู่เสมอในทุกปีการศึกษาและบูรณาการเข้ากับพันธกิจของสำนักฯ เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานภายนอก สังคม และชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็งในการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ จนได้แนวปฏิบัติที่ดีเพื่อจัดกิจกรรมและดำเนินงาน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้และทักษะทางด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการพัฒนาดำเนินอย่างต่อเนื่องเสมอมา ดังนั้นสำนักวิทยบริการฯ จึงขอเสนอประเด็นการจัดการความรู้ในเรื่อง แนวทางในการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการดำเนินงาน

กระบวนการจัดการความรู้

1.1 การบ่งชี้ความรู้

ประชุมบุคลากรที่ร่วมดำเนินงาน เพื่อกำหนด กระบวนการ องค์ความรู้ในการบริหารงานให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน ผ่านกระบวนการบริการวิชาการ

1.2 การสร้างและแสวงหาความรู้

จัดประชุมหารือเสนอแนะร่วมกัน ระหว่างชุมชน และ ผู้ดำเนินงาน เพื่อการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน โดยใช้กระบวนการลงพื้นที่ศึกษาปัญหาความต้องการ สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้รับผิดชอบ/ผู้ปฏิบัติงาน/ ให้ความสอดคล้องตรงกับความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาหลักสูตรและโครงการที่ตรงกับความ ต้องการ ทบทวนกระบวนการดำเนินงานไปสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน ให้สอดคล้องกับทิศทางและยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ร่วมนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีของหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่เคยดำเนินงานในลักษณะเดียวกันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาให้เกิดผลสำเร็จสูงสุดแก่ชุมชน

1.3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ

บันทึกความรู้และรวบรวมข้อมูล เอกสาร เพื่อจัดทำผังการดำเนินงานการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผลของกระบวนการบริการวิชาการ

1.4 การประเมินผลและกลั่นกรองความรู้

นำความรู้ที่ได้และเอกสารมากรั่นกรองจัดลำดับความสำคัญก่อน-หลัง แยกหมวดหมู่ เพื่อกำหนดขอบเขตการดำเนินงานให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดีในการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้

1.5 การเข้าถึงความรู้

เก็บรวบรวมบันทึกความรู้และผังการดำเนินงาน รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบโดยให้สิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลแก่ทุกท่านในการดาวน์โหลดและเปิดอ่านข้อมูลได้

1.6 การแลกเปลี่ยนความรู้

ประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ การนำแนวปฏิบัติที่ดีมาใช้ในการจัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน ในโครงการที่อาจารย์ในสาขาวิชามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อนำจุดเด่นที่เป็นข้อสังเกตมาเผยแพร่ให้แก่อาจารย์ที่เข้าร่วมประชุมเกิดแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อต่อยอดการบริหารงานวิจัยให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคมและชุมชน และเพื่อส่งเสริมให้อาจารย์มีแนวทางปฏิบัติที่ดีในการเสนอของบประมาณสนับสนุนการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์แก่สังคมและชุมชนต่อไปในอนาคต

1.7 การเรียนรู้

ติดตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ใหม่อยู่เสมอ เพื่อนำกลับมาทบทวนและวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่มีการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

2. วิธีการดำเนินงาน

2.1 ขั้นตอนการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน

- 1) คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการทางวิชาการที่จะจัดบริการวิชาการ
- 2) การจัดทำแผนบริการวิชาการ
- 3) สำรวจความต้องการของชุมชนและผู้ที่ต้องการรับบริการ
- 4) ประชุมความพร้อมด้านบริการวิชาการในหน่วยงาน
- 5) จัดกิจกรรมให้บริการด้านวิชาการ
- 6) ติดตามผลการให้บริการทางวิชาการ
- 7) สรุปและประเมินผลการให้บริการวิชาการ

2.2 เทคนิควิธีการและแนวปฏิบัติที่ดีที่ใช้ในการดำเนินงาน

1) การวางแผนโดยใช้ประสบการณ์จากการบริการวิชาการที่ผ่านมา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของช่วงเวลาจัดกิจกรรม องค์ความรู้ ประสบการณ์และความสามารถของวิทยากร และเนื้อหาที่ปรับให้เหมาะสมกับการบรรยายให้ความรู้แก่ชุมชน

2) การเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการทางวิชาการ สามารถแยกเป็น 3 กลุ่มลักษณะ ดังนี้ ชุมชนที่มีแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความแตกต่างและการเรียนรู้ใหม่ ชุมชนที่มีแนวความคิดอนุรักษ์นิยม และชุมชนที่ต้องการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป้าหมายสำคัญบางประการ

3) การนำองค์ความรู้มาใช้ในการบูรณาการ การเรียนการสอนและงานวิจัย องค์ความรู้ที่ได้ไปจัดกิจกรรมการบริการวิชาการสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อนักศึกษา และสามารถเป็นแนวทางในการต่อยอดและพัฒนาหัวข้อวิจัยในอนาคต

3. ภาพแสดงการดำเนินงาน

ประชุมหารือร่วมกัน เสนอประเด็นองค์ความรู้ที่ต้องการในกิจกรรมของชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพรวัว อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี

ประชุมหารือร่วมกัน เสนอประเด็นองค์ความรู้ที่ต้องการในกิจกรรมของชุมชนบ้านโค้งตาบาง อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี

ประชุมหารือร่วมกัน เสนอประเด็นองค์ความรู้ที่ต้องการในกิจกรรมของชุมชนช้างแร้ง ต.บางสะพานน้อย จ. ประจวบคีรีขันธ์

ประชุมคณะกรรมการโครงการชุมชนดิจิทัล

อบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ทักษะด้านดิจิทัลแก่ชุมชน

อบรมเชิงปฏิบัติการการใช้งานระบบบริหารจัดการข้อมูลชุมชนและฐานข้อมูลเว็บไซต์ชุมชน

ผลและการอภิปรายผลการดำเนินงาน

การบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผลการบริการวิชาการ โดยใช้แนวปฏิบัติที่ได้จากการจัดการความรู้ ถือว่าประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 เกิดองค์ความรู้และการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนางานบริการวิชาการ ที่สามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นลำดับและต่อเนื่อง

1.2 องค์ความรู้ที่ได้จากการบริการวิชาการ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ ในของมหาวิทยาลัยฯ ได้

1.3 ได้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ถ่ายทอดส่งต่อกันและการรวมกลุ่ม ที่ขยายวงกว้างขึ้น

1.4 ชุมชนเกิดทัศนคติอันดี ต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

ปัญหาและอุปสรรคบางประการที่มักพบในการดำเนินกิจกรรม

2.1 แผนการบริการวิชาการ อาจมีขั้นตอนที่ไม่สอดคล้องกับระยะเวลาที่ให้บริการมากนัก

2.2 ชุมชนมีความสนใจ แต่ขาดเครื่องมือและความรู้เชิงลึกในเทคนิควิธีการใหม่ ๆ

2.3 ชุมชนยังขาดความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง

แนวทางการพัฒนาแนวปฏิบัติในการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน

3.1 สำรวจ ติดตามปัญหาในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3.2 พัฒนาหาความรู้และเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนและผู้รับบริการวิชาการ

3.3 เร่งพัฒนาชุมชนที่มีศักยภาพ เพื่อเป็นต้นแบบและเป็นผู้ถ่ายทอดที่ดีต่อในชุมชน

สรุป/ประโยชน์ที่ได้รับ

จากการดำเนินกิจกรรมการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน พบว่าสามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและทันต่อการแก้ปัญหาในหลากหลายด้าน ทั้งนี้จากการดำเนินงานพบว่าองค์ความรู้ที่ชุมชนต้องการมากในปัจจุบัน คือ ด้านองค์ความรู้ของชุมชนที่ต้องจัดการและเผยแพร่ ซึ่งจะเป็นโจทย์ในการจัดกิจกรรมบริการวิชาการในครั้งถัดไป ในด้านการบูรณาการกับรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทราบประเด็นปัญหาที่มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์เพื่อแก้ไขในหลากหลายด้าน ดังนั้นประเด็นสำคัญหลักในการดำเนินงานตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย คือ การบูรณาการองค์ความรู้ด้านงานบริการวิชาการ งานวิจัย และการเรียนการสอน เข้าด้วยกันอย่างขาดมิได้ เนื่องจากมีผลให้เกิดการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นอย่างสอดคล้องกันทั้งในระดับมหาวิทยาลัย สังคม และชุมชน นั่นเอง